

**A Kúria
mint felülvizsgálati bíróság
í t é l e t e**

Gfv.VII.30.089/2016/6.

A tanács tagjai:. Török Judit a tanács elnöke
 . Csőke Andrea előadó bíró
 . Farkas Attila bíró

A felperes:

A felperes jogi képviselője: Nagy és Trócsányi Ügyvédi Iroda

Az alperes:

Az alperes jogi képviselője: Perenyei és Társa Ügyvédi Iroda

A per tárgya: választottbírósági ítélet érvénytelenítése

A felülvizsgálati kérelmet benyújtó fél: a felperes

Az elsőfokú bíróság neve és az eljárás száma:

Fővárosi Törvényszék, 9.G.41.338/2015/14.

Rendelkező rész

A Kúria a jogerős ítéletet hatályon kívül helyezi és a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara mellett szervezett Választottbíróság VB/12141. számú ítéletét érvényteleníti.

Kötelezi az alperest, hogy 15 napon belül fizessen meg a felperesnek 12.104.700 (tizenkettőmillió-száznégyezer-hétszáz) Ft együttes elsőfokú- és felülvizsgálati eljárási költséget.

Az ítélet ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

Indokolás

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- 1 A felek 2006. január 23-án kötötték meg a budapesti 4-es metróvonal I. szakaszának a vonalalagutakra és kapcsolódó műtárgyakra vonatkozó tervezési és kivitelezési munkái elvégzésére irányuló szerződésüket, melyért a felperest átalány vállalkozási díj illetve

meg. A vállalkozási szerződésben abban is megállapodtak, hogy „bármilyen vitát, amelynek tárgyában a Döntőbizottság határozata (ha van ilyen) nem vált véglegessé és kötelezővé, végül Választottbíráskodás útján kell rendezni.” Választottbírósként a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara mellett működő Állandó Választottbíróskodást (továbbiakban: Választottbíróskodás) jelölték meg. Megállapodásuk szerint a választottbírói tanácsban 3 választottbíró jár el a Választottbíróskodás Eljárási Szabályzatában (továbbiakban: Eljárási Szabályzat) foglaltaknak megfelelően, a magyar jogot alkalmazzák, és magyar nyelven folytatják le az eljárást.

2 A felek között vita alakult ki a Bocskai úti megállónál elvégzett munka többletköltségének a megtérítése kérdésében. A Bocskai úti szellőzőalagút helyszínének a megrendelő által történt megváltoztatása miatt a szerződésben eredetileg meghatározottól eltérő helyen kellett a felperesnek munkát végeznie, s ez a szerződéses árhoz képest többletköltséggel járt.

3 A felperes (a választottbíróskodási eljárásban is felperes) a Választottbíróskodáshoz 2012. július 11-én nyújtotta be keresetét, melyben egyrészt a többletköltségek megtérítését igényelte 447.508,13 euró összegben, másrészt 84.790,67 euró követelés vonatkozásában szerződésszegéssel okozott kár jogcímén kérte az alperes fizetésre kötelezését, mely összeg a követelésének érvényesítésével eddig felmerült költségeit foglalta magában.

A felperes külföldi lakóhelyű és a magyar nyelvet nem ismerő választottbírókat jelölt. Az állandó választottbíróskodás titkársága felhívta a felperest 2000 euró befizetésére a választottbíró tárgyalással összefüggő költségeinek előlegezéséeként. Ez az összeg nem tartalmazta a tolmácsolás-fordítás költségeit, melynek biztosítására a titkárság utóbb 1.000.000 Ft előlegezésére hívta fel a felperest.

4 Az alperes vitatta a felperes keresetében foglaltakat, s kijelölte saját választottbíróját. Kifogásolta a felperes választottbíró választását, és ellene kizárási indítványt is előterjesztett. Ezt az indítványt az állandó választottbíróskodás elnöksége 2013. február 18-án elutasította.

5 A felek által jelölt választottbírák nem tudtak megállapodni az elnök személyében, ezért az állandó választottbíróskodás elnöke jelölte ki az eljáró tanács elnökét 2013. április 11-én. A tanács elnöke kijelentette, hogy a felektől független és nincs tudomása olyan körülményről, amely az ügyben a pártatlanságát vagy függetlenségét érintené.

6 Az állandó választottbíróskodás titkársága által felkért fordító ajánlatát figyelembe véve a választottbírói tanács elnöke - miután a titkárságnak is jelezte - végzésben kötelezte a felperest 8.000.000 Ft további fordítási-tolmácsolási költség előlegezésére. A határozat indokolása szerint a terjedelmes iratanyag fordítására kapott árajánlat alapján, valamint figyelembe véve a további várható fordítási feladatokat, a választottbíróskodás „az érdemi munka

megkezdéséhez szükségesnek tartja a várható költségek fedezetének biztosítását."

- 7 A felperes kifogást emelt a végzés, valamint az eljáró tanácselnök személyével szemben, mert álláspontja szerint nem volt megalapozott a végzés, illetve a tanács elnöke egyedül nem volt jogosult ilyen határozat meghozatalára. A kifogást kérte kizárási indítványként is elbírálni, melyet kiegészített azzal is, hogy a tanács elnökének a személyével szemben a pártatlanság és függetlenség tekintetében jogos kétséget ébresztő körülmények álltak fenn. Előadta, tudomására jutott, hogy a tanács elnöke a felperes által képviselt cégcsoporthoz tartozó STRABAG-Cégcsoport egyik legfőbb piaci versenytársának, a **C.**-Cégcsoportnak a jogi igazgatója. Egyúttal az egyik versenytárs igazgatósági tagjának kézbesítési megbízottja is. A STRABAG-Cégcsoport több társasága jogvitában állt az általa képviselt **C.**-Cégcsoporttal. Ezeknek az ügyeknek az intézésében a tanács elnöke részt vett, illetve részt vesz. A tanács elnöke a STRABAG-Cégcsoportot érintő jelentős üzleti titkoknak minősülő információkhoz juthatott hozzá, ezeket azonban a felperes cégcsoportja a versenytársak előtt titokban kívánta tartani, hiszen ahhoz nyomós érdeke fűződött. Utalt arra, hogy egy másik választottbírósi eljárásban ezen indokok bejelentését követően a választottbírói tanács elnöke önként lemondott a tisztségéről.
- 8 Az alperes a kizárási indítványt és a kifogást alaptalannak nevezte.
- 9 A tanács elnöke úgy nyilatkozott, hogy a pártatlanságát vagy függetlenségét befolyásoló tényről és körülményről nem tud. Nem vitatta, hogy a **C.** Zrt. jogi igazgatója, ez azonban nem alapozza meg elfogultságát. A **C.**-Cégcsoport és az eljárás felperese az építőipar más-más területére szakosodott, ezért a versenyhelyzet kizárt, a két cégcsoport között tudomása szerint nincsenek jogviták. Utalt arra, hogy a másik eljárásban azért mondott le választottbírói tisztségéről, mert az adott eljárás felperese az eljárás megindítását követően kezdeményezett közbeszerzési döntőbizottsági eljárást egy olyan ügyben, amelyben a **C.**-Cégcsoport egyik leányvállalata is érdekelt volt. Miután az Eljárási Szabályzat feljogosította a végzés meghozatalára, szabályosan hozta meg döntését a fordítási-tolmácsolási költség előlegezése érdekében.
- 10 A felperes által jelölt választottbíró 2013 augusztusában az egészségi állapotára hivatkozással lemondott a tisztségéről, a felperes kijelölte új választottbíróját, de a tanács elnökének kizáráásával kapcsolatos indítványát fenntartotta.
- 11 Miután a kizárásról a két választottbíró - ellentétes véleményük miatt - nem tudott megegyezésre jutni, az állandó választottbírói elnöksége a 2013. december 2-án meghozott határozatával a tanács elnökével szemben előterjesztett kizárási indítványt elutasította. Határozatának indokai szerint az eljáró tanács elnökének egy olyan pervezető intézkedése (költségelőleg bekérése), amelyet korábban a Titkárság is megtett, semmilyen módon nem hozható összefüggésbe az

eljáró tanács elnöke pártatlanságának és függetlenségének hiányával. A versenytársnak nevezett cégcsoportnál folytatott munkavégzést az IBA irányelvek alapján vizsgálva úgy ítélte meg, hogy ha a választottbíró a fél cégcsoportjával a piac hasonló szegmensében működő cégcsoport egyik cégének munkatársa, ez a kapcsolat még a feltárási kötelezettség körébe sem tartozik.

- 12 A felperes a tanács elnökével szemben az állam bírósága előtt kizárási indítványt terjesztett elő. A bíróság 2014. március 26-án hozott végzésében a kizárási kérelmet elutasította. A fordítási díj előlegezésére irányuló kötelezést nem minősítette a jogvita érdemét befolyásoló intézkedésnek. Megállapította, hogy a kifogás ugyan elkésett, de úgy ítélte meg, hogy a rendelkezésére álló adatok alapján a tanács elnökének pártatlanságát érintően olyan jogos kétség nem merült fel, amely a kizárást megalapozhatta volna.
- 13 A 2014. február 18-án megnyitott tárgyaláson a felek eljárási nyilatkozataikat megtették, a Választottbírószág hatáskörével összefüggésben nem volt észrevételük. A tárgyalás elhalasztását követően a felperes elsődlegesen a vállalkozási díjtartozás teljesítésére kérte kötelezni az alperest, mint megrendelőt, 447.508,13 euró összegben. Másodlagosan az érvényesített jogát kártérítésként jelölte meg állítva, hogy az alperes szerződésszegést követett el, a változáshoz kapcsolódó szerződéses ár kiigazításának elmaradásával megsértette a szerződés rendelkezéseit és ezzel okozott kárt. Szakértői véleménnyel kívánta bizonyítani a követelését, ezért indítványozta műszaki és árszakértő kirendelését.
- 14 Az alperes vitatta, hogy a többletköltségekre a felperesnek joga lenne, hogy a szerződést megszegte volna, valamint vitatta az érvényesíteni kívánt összeget is.
- 15 A Választottbírószág 2014. április 16-án folytatta a tárgyalást, melyen a felek nyilatkozataikat megtehették, illetve a választottbírói kérdésekre adtak választ. A tárgyalást a Választottbírószág elhalasztotta, kötelezve a felperest egyrészt határozottabb kérelem előadására a késedelmi kamatot illetően, másrészt bizonyítási indítvány előterjesztésére, valamint lehetőséget adott az alperesnek bizonyítási indítvány benyújtására. A felek érdemi nyilatkozataikat részletesen kifejtették. A felperes alapkérdésnek tekintette annak a ténynek a megítélését, hogy az eredetileg tervezett és az új helyszínen végrehajtott, a talajviszonyoknak megfelelő kivitelezés műszaki tartalma között valóban volt-e különbség és ennek mi volt az oka. Ezért fenntartotta műszaki szakértő kirendelésére irányuló bizonyítási indítványát.
- 16 A 2014. november 25-én tartott tárgyaláson a felek nyilatkozataikat előadhatták. Bizonyítási indítványa volt a felperesnek, kérte műszaki szakértő kirendelését. A tanács elnöke figyelmeztette a feleket a tárgyalás berekesztésének lehetőségére és felhívta a felek képviselőit a nyilatkozatok megtételére. A felperes kijelentette, hogy amennyiben további okirat becsatolására már

nincs lehetőség, akkor sérül az ügy előadásához, a bizonyításhoz való joga. A Választottbíróság végzésében lehetőséget adott a felperesnek, hogy három napon belül csatolja még azon okiratokat, melyekre a perben bizonyítékként hivatkozni kíván. Ezzel egyidejűleg a felek megtehették nyilatkozataikat arra tekintettel, hogy az eljárás berekesztésére is sor kerülhetett.

- 17 A felperes beadványában harmadlagosan az előre nem látható fizikai körülményekkel összefüggő szerződéses rendelkezés alkalmazásaként kérte a többletköltségének megfizetésére kötelezni az alperest. Vitatta, hogy jogvesztés zárna ki jogának érvényesíthetőségét. Kifogásként hivatkozott a jogvesztésre vonatkozó szerződéses kikötés érvénytelenségére. A jogvesztésre vonatkozó kikötés érvényessége esetén kérte mérsékelni a jogvesztés alkalmazásának hátrányát.

Az eljárás menetével kapcsolatban kifogásolta, hogy az eljáró tanács öt hónapon keresztül nem teljesített eljárási cselekményeket, a részére adott három napos határidőt súlyosan méltánytalannak és az ügy előadásához való joga korlátozásának minősítette.

- 18 Az alperes is kiegészítette nyilatkozatát a felperes által előterjesztettek tekintettel.
- 19 A Választottbíróság a 2015. január 5-én meghozott végzésével a bizonyítási eljárást befejezettnek nyilvánította, a tárgyalást berekesztette.

A Választottbíróság ítélete

- 20 A Választottbíróság a 2015. február 24-én meghozott VB/12141 számú ítéletében a keresetet elutasította. Úgy ítélte meg, az alperes nem követett el szerződésszegést, amikor változtatási-utasítási eljárásban a Mérnök nem hozott határozatot a szerződéses ár kiegészítéséről. A felperes nem küldött határidőn belül értesítést a Mérnöknek, és nem is kezdeményezett határidő megállapítást a szerződéssel összhangban, saját felróható mulasztására hivatkozással kíván előnyt szerezni. Megállapította, hogy az alperes szerződésszerűen járt el, a Mérnök kérelem hiányában nem állapította meg azt, hogy változtatás következtében a szerződéses ár kiigazítása szükséges. A Mérnök alappal feltételezhette, hogy a vállalkozónak többletdíj-igénye nem merült fel, erről nem kellett döntést hoznia. Úgy ítélte meg, hogy a szerződéses áron felül csak nagyon szigorú szabályok betartása mellett volt lehetséges a vállalkozói költségek megtérítése. A magyar építőipari gyakorlat a szerződésben kikötött határidőt - különösen állami megrendelések esetében - következetesen jogvesztőnek tekinti. A Ptk. szerződéses nyilatkozatok értelmezésére vonatkozó rendelkezései alapján megállapította, hogy csak jogvesztőként értelmezhető a meghatározott határidő, másként nem. A felperes követelését a szerződés alapján, nem pedig a Ptk. pótmunkákra vonatkozó háttérszabálya alapján kellett elbírálni. Szerződésszegés nem történt, ezért az alperes nem felelhet a szerződésszegéssel okozott

károkért való felelősség szabályai alapján. A jogvita összes körülményét mérlegelve utasította el a keresetet.

- 21 A 2015. február 24-én kelt ítéletet a felperes által jelölt választottbíró nem írta alá, ahhoz 2015. február 27-én különvéleményt csatolt. Eszerint jogi szempontokra figyelemmel utasította el az ítélet aláírását. Úgy vélte, nem lett volna lehetséges olyan szerződéses kikötést alkalmazni, amely a Ptk. kógens rendelkezésével ellentétes. A jogvesztésre hivatkozást nem találta elfogadhatónak, elfogadása esetén pedig - véleménye szerint - azt mérsékelni kellett volna. A felek korábban megtett nyilatkozatait, magatartásukat nem lehetett volna figyelmen kívül hagyni. Úgy foglalt állást, hogy az alperes korábban nem vitatott egyes tényeket, ezért azokat valóként lehetett volna elfogadni. Kifejtette, hogy az ítélet tervezetét a tanács elnökétől 2015. január 31-én kapta meg e-mailben, s hasonlóképpen e-mailben tudatta vele a tanács elnöke a kiegészített ítélet tervezetét. Az üzenetváltásból kitűnően a tanács elnöke és az alperes által jelölt választottbíró nem fogadta el a felperes által jelölt választottbíró jogkövetkeztetéseit és értelmezését. A tanács elnöke ezért közölte, hogy elkészítette az ítélet végleges változatát, amellyel az alperes által jelölt választottbíró mindenben egyetértett és készen állt annak aláírására. A különvéleményt megfogalmazó választottbíró a jogi érveinek egyszerű tagadását nem tekintette jogi analízisnek. A különvéleményben az ítéletet a hatályos joggal kifejezetten ellentétesnek, jogsértőnek, ezért elfogadhatatlannak nevezte, és egyetértése hiányában tagadta meg az aláírást.

A felperes keresete, az alperes ellenkérelme

- 22 A felperes keresetében kérte a választottbírószági ítélet érvénytelenítését a választottbíráskodásról szóló 1994. évi LXXI. törvény (Vbt.) 55. § (1) bekezdés e) pontja, valamint 55. § (2) bekezdés b) pontja alapján.
- 23 A választottbírószági eljárási szabályok megsértése (55. § (1) bekezdés e) pont) tekintetében állította, hogy a tanács elnökének kijelölésére az Eljárási Szabályzat megsértésével, a választottbírószági szerződés megszegésével került sor. A tanács elnöke összeférhetetlenség miatt kizárt lett volna; a felperes utóbb jelölt választottbírója nem gyakorolhatta az elnökjelölési jogát; az alperes által jelölt választottbíró nem teljesítette feltárási kötelezettségét (holott az elmúlt három évben már négy alkalommal jelölte őt az alperes választottbírónak); a tanács elnökének eljárásvezetése inkorrekt volt, a tárgyalás berekesztése nem volt szabályszerű.
- 24 Előadta, hogy az állandó Választottbírószág elnöke az adott tanács elnökének kijelölését megelőzően már három választottbírószági eljárásban vett részt az alperes által jelölt választottbíróként (VB/12170, VB/13044, VB/13045), s utóbb az állandó

Választottbíróság elnöke további négy eljárásban vált az alperes által jelölt választottbíróvá.

- 25 Az Eljárási Szabályzatra hivatkozva kifejtette, hogy az a tény, miszerint az utóbb jelölt választottbíró nem gyakorolhatta az elnökjelölési jogát eljárási szabálysértésnek minősül.
- 26 A választottbírói különvéleményből megállapítható, hogy a választottbírói tanácsban megmaradt két tag szabálytalanul hozta meg az ítéletet. Nem tartottak választottbíróági ülést, nem beszéltek meg együtt az ügyet, nem együtt döntöttek, s ezzel a választottbírói tanács a döntéshozatal rendjét előíró eljárási szabályt sértette meg. Az ítélet indokolásában ki kellett volna térni arra, hogy a harmadik választottbíró miért nem írta alá az ítéletet.
- 27 A Vbt. 55. § (2) bekezdés b) pontjában foglalt érvénytelenítési ok körében előadta, hogy az ítélet azért ütközik a közrendbe, mert az azon alapul, hogy a vállalkozó előre lemondhatott minden jövőbeni pótmunkára alapítható többlet-díjigényéről.
- 28 Az alperes kérte a kereset elutasítását. Állította, hogy a tanács elnökével szembeni kizárási indítványt már elbírálták, az ítélt dolog. Egyébként nem állt fenn kizárási ok a tanács elnökének személyével kapcsolatban. Önmagából abból a tényből, hogy az érvénytelenítési per alperese az állandó választottbíróság elnökét több eljárásban is választottbírónak jelölte, még nem következhetett, hogy az Eljárási Szabályzattal meghatározott jogát ne gyakorolhatta volna, kötelezettségét ne teljesíthette volna. A választottbírói tanács a szabályzat szerint alakult meg és aszerint végezte a munkáját. Hangsúlyozta, hogy a választottbírák személyével, a felek között folyamatban levő egyéb eljárások létevel a felperes végig tisztában volt, ezért az alperes által választott bíró a feltárási kötelezettségét nem mulasztotta el. A hatvan napos jogvesztő határidőn túl a felperes olyan eljárási szabálysértéseket nem állíthatott volna, amelyeket a keresetben nem adott elő. Vitatta, hogy az ítélet a tartalma miatt a közrendbe ütközne.

A jogerős ítélet

- 29 Az elsőfokú bíróság a keresetet elutasította.
- 30 Döntésének indokolása szerint az eljárásban nem bizonyították, hogy a Választottbíróság ne tartotta volna be a törvényben és a felek választottbíróági szerződésében meghatározott kötelezettségeit, vagy jogok gyakorlásától fosztotta volna meg bármelyik felet. A felek előadhatták az általuk állított tényeket, megjelölhették bizonyítási eszközeiket, kifejthették kérelmeiket. A bizonyítás lehetséges módját a Választottbíróság az Eljárási Szabályzat 35. § (4) bekezdésével összhangban maga állapíthatta meg.
- 31 A Vbt. 55. § (1) bekezdés e) pontjában foglalt érvénytelenítési okra hivatkozással előterjesztett kérelem tekintetében megállapította, hogy a Választottbíróság az ítéletben valamennyi bizonyítékot értékelt és mérlegelt, s a további bizonyítás mellőzésére vonatkozó indokolási kötelezettségének eleget tett. Az

Eljárási Szabályzat 39. § (1) bekezdésében írtakat nem hagyta figyelmen kívül a tárgyalás berekesztésekor és azt megelőzően sem. Az Eljárási Szabályzat nem korlátozza a bizonyítási eljárás befejezését és a tárgyalás berekesztését tárgyalási határnapon meghozott döntésre, és a felek választottbírói szerződése sem írta ezt elő. Önmagában a bizonyítás befejezetté nyilvánítása és a tárgyalás berekesztése - az azt megelőzően teljesített eljárási cselekményeket alapul véve - nem járhatott azzal az eredménnyel, hogy a felek ne gyakorolhatták volna kölcsönösen és teljeskörűen eljárási jogaikat.

Az IBA irányelvekben írtakat és a gyakorlatot is figyelembe véve megállapította, hogy e perben a Választottbírói ítéletének meghozatalában nem vett részt olyan választottbíró, akivel szemben a függetlenség és a pártatlanság megkérdőjelezhető lett volna jogos kétséget ébresztő körülmények miatt. A feltárási kötelezettség nem teljesítése önmagában egyébként sem eredményez érvénytelenítési okot, ez ugyanis ahhoz szükséges, a fél előtt nyilvánvaló legyen, vannak-e jogos kétséget ébresztő körülmények, amelyek megkérdőjelezhetővé teszik a függetlenség és pártatlanság követelményének választottbírói teljesítését. A feltárási kötelezettség teljesítésével a választottbíró a fél tudomására hozhat olyan tényeket és körülményeket, amelyek a fél előtt korábban nyilvánvalóan nem voltak ismertek. Nem önmagában a feltárási kötelezettség hiányos módon való teljesítése vezet érvénytelenítési okhoz, hanem az a körülmény, hogy a választottbírói ítéletet kizárási okkal minősíthető választottbíró hozta meg. Egy polgári nemperes eljárásban meghozható végzés nem zárja ki ítélt dolog jelleggel azt, hogy utóbb az érvénytelenítési perben hivatkozzanak a Vbt. 11. §-ával meghatározott kötelezettség megsértésére, ezért ezt a kérdést érdemben vizsgálni kell.

Álláspontja szerint a választottbírák nem az Alaptörvénnyel szabályozott általános kötelezettséget, hanem a Vbt. 11-§-a szerinti függetlenség és pártatlanság követelményének a Választottbírói magánjogi jogviszonyán belül érvényesülő konkrét előírását kötelesek megtartani.

Az IBA irányelvek alapján sem állt fenn igazoltan érdekkonfliktus, és a választottbírói eljárás lefolytatása alapján sem állapítható meg, hogy a választottbíró függetlenségével és pártatlanságával szemben támasztott követelmények érvényesülését a Választottbírói összetétele kizárta volna. A tanács szabályszerűen alakult meg, az ítélet meghozatalában kizárando választottbíró nem vett részt.

A tanács elnöke az eljárási cselekményeket az Eljárási Szabályzat szerint teljesítette, melyek nem fosztották meg a felperest attól a jogától, hogy az ügyét előadhassa, bizonyítási eszközeit megjelölhesse.

Az állandó választottbírói elnöke kijelölte az eljáró tanács elnökét. Az Eljárási Szabályzat 3. § (3) bekezdése szerint csak

akkor kizárt az elnökre háruló kötelezettségek teljesítése és a jogok gyakorlása, ha konkrét ügygel összefüggésben választják a tanács elnökének, vagy jelölik választottbírónak, ezért nem volt kizárt, hogy az adott eljárásban gyakorolja a jogait.

Az Eljárási Szabályzat nem ír elő olyan kötelezettséget, hogy a részben újonnan kijelölt választottbíróknak újból meg kellene kísérelniük a tanács elnökének megválasztását. A tanács elnökének kijelölése után az egyik választottbíró lemondása nem szünteti meg a tanács elnökének tisztségét. Az Eljárási Szabályzat 20. § (4) bekezdését ugyanis nem lehet úgy értelmezni, hogy az kizárólag egy megválasztott elnök tisztségben maradásáról rendelkezne. Az a választottbíró, akit az állandó választottbírószám elnöke az Eljárási Szabályzattal reá ruházott jogot gyakorolva kijelöl a tanács elnökeként, a megválasztott elnökkel azonos jogállásban vesz részt az eljárásban.

Az alperes által jelölt választottbíró más eljárásokban való részvételéről a felperesnek tudomása volt.

A választottbírói eljárás irataiból csak az állapítható meg, hogy az eljáró tanács az ítéletét az Eljárási Szabályzat 39. § (1)-(2) bekezdésében írtakat megtartva hozta meg.

Önmagában az a tény, hogy az eljárás felperese által jelölt választottbíró a különvéleményt három nappal a keltezése után csatolta az ítélethez, nem igazolja, hogy az ítélet keltezését nem a valóságnak megfelelően tüntették fel.

Az érvénytelenítési perben nem azt kell megítélni, hogy az Eljárási Szabályzatban megnevezett „ülés” hogyan zajlik le az ítéletet meghozó tanácstagok között. Érvénytelenítési okot eredményezően a perben nem bizonyították, hogy a Választottbírószám ítéletét nem a tanács tagjai, illetve az ítéletet alá is író tagok, hanem egyedül a tanács elnöke hozta volna meg.

Az Eljárási Szabályzat 40. § (2) bekezdését e perben igazoltan nem sértették meg, hiszen az ítéletben megindokolásra került, hogy a harmadik választottbíró miért nem írta alá a határozatot. A különvéleménybe írt jogi indokolást nem kell és lehet az ítéletben ismertetni.

- 32 A Vbt. 55. § (2) bekezdés b) pont - a közrend megsértése - vonatkozásában kifejtette, hogy jóllehet a keresetében ezt az érvénytelenítési okot is megjelölte a felperes, a tárgyalás megnyitásával a keresetét mégsem úgy adta elő, hogy az érvénytelenítési okokat halmazatban határozta volna meg. Kizárólag a relatív hatályú érvénytelenségi okot állította a keresetében. A közrendbe ütközésre hivatkozással csak a jogvesztő határidő elteltével adta elő ismételten a keresetét. E pergátló körülménytől függetlenül a bíróság érdemben is kifejtette azt az álláspontját, hogy a rendelkezésre álló adatokból a közrendbe ütközést nem lehetett volna megállapítani.

Felülvizsgálati kérelem, ellenkérelem

- 33 A felperes felülvizsgálati kérelmében kérte a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését és - tartalma szerint - a választottbíróági ítélet érvénytelenítését. Állította a Pp. 206. § (1) bekezdésének, 221. § (1) bekezdésének, a Vbt. 11. és 16. §-ának, a 17. § (1) bekezdésének, valamint az 55. § (1) bekezdés e) pontjának a megsértését.
- 34 Fenntartotta korábbi álláspontját a tanács elnöke összeférhetetlensége vonatkozásában. Ismételten hivatkozott a keresetében előadottakra: a tanács elnökének a versenytársánál betöltött pozíciójára és kézbesítési meghatalmazotti minőségére; arra, hogy az állandó Választottbíróóság elnöke hét másik eljárásban az alperes által jelölt választottbíróként jár el. Állította, a tanács elnökének elfogult és inkorrekt eljárásvezetését. Mindezek alapján azzal érvelt, hogy az elsőfokú bíróságnak vizsgálnia kellett volna a tanácselnök versenytársnál betöltött pozícióját, ehelyett egyszerűen csak megállapította, hogy szabályszerűen alakult meg a választottbírói tanács. A bizonyítékokat e körben egyáltalán nem értékelte a bíróság. Hangsúlyozta, hogy a választottbíráskodás intézményének alapja a bizalom. A felek azért mondanak le az állami bíróság által nyújtott garanciákról, mert bíznak az eljáró választottbírák független és pártatlan, szakértelmen alapuló, gyors és hatékony pervezetésében. A tanács elnökének a felperes versenytársánál betöltött tisztsége és a pervezetése, alátámasztják az objektivitás hiányát.
- 35 Állította, hogy a Vbt. 16. §-át azért sértette a tanács elnökének kijelölése, mert nem csak a választottbíró személyének, hanem a választottbíróként kijelölő személynek is függetlennek és pártatlannak kell lennie. Az állandó választottbíróóság elnöke hét másik eljárásban jár el az alperes által jelölt választottbíróként, melyből három eljárás már a jelen tanács elnöke kijelölésének időpontjában is folyamatban volt. Hivatkozott a Kúria Gfv.VII.30.315/2014. sz. ítéletében kifejtett álláspontra, mely szerint ha szükségessé válik, hogy a választottbíróóság elnöke vagy az elnökség valamely tagja közvetlenül beleavatkozzon a választottbíróági eljárás menetébe (pl. a tanács elnökének kijelölése), akkor az adott személyt (elnököt) szintén feltárási kötelezettség terheli. Ez is a felperes e körben kifejtett álláspontjának helytállóságát támasztja alá.
- 36 Az alperesi választottbíró feltárási kötelezettségének elmulasztása a Vbt. 17. §-át amiatt sértette, mert az alperes által jelölt választottbíró az alperes általi többszöri jelölése tényét nem tárta fel. A felperes álláspontja szerint a feltárási kötelezettség nem függ attól, hogy a felek miről bírnak tudomással, ez akkor is kötelező, ha az adott esetben az csak formalitásnak tűnik.
- 37 Az ítélet meghozatalának körülményei tekintetében a Vbt. 55. § (1) bekezdése e) pontjának megsértését állítva hivatkozott arra, hogy az ítélet meghozatala előtt nem tartottak választottbírói ülést, nem beszéltek meg együtt az ügyet, nem együtt döntöttek. Álláspontja szerint a jogerős ítélet csak puszta formalitásnak

tartotta, hogy az „ülés” hogy zajlik le a tanácsstagok között. Hivatkozott az Eljárási Szabályzat 39. § (2) bekezdésére, mely szerint zárt ülésen kell meghozni a határozatot, amely azt jelenti, hogy a három bírónak jelen kell lennie személyesen a tanácskozáson. Ez egy olyan garanciális szabály, amely azt a célt szolgálja, hogy a választottbírák közös véleményyt alakíthassanak ki az ügyről. A tanács elnöke alakította ki azt az ítéleti álláspontot, melyhez csatlakozhattak a többiek, tehát tényleges szavazás sem volt. Nem indokolta meg azt sem az ítélet, hogy az egyik választottbíró miért nem írta alá az ítéletet (ESZ.40. § (2) bekezdés), holott ő kifejezetten kérte álláspontja ismertetését.

- 38 Az alperes felülvizsgálati ellenkérelmében kérte a jogerős ítélet hatályában való fenntartását. Az eljáró tanács elnökének személyével szemben fennálló összeférhetetlenség körében kifejtette, hogy az elsőfokú bíróság megvizsgálta a felperes keresetében e tárgyban állítottakat és megállapította, hogy bizonyítottnak nem vett részt olyan választottbíró az eljárásban, akivel szemben a függetlenség és a pártatlanság a jogos kétséget ébresztő körülmények miatt megkérdőjelezhető lett volna.

A tanács elnökének kijelölésével kapcsolatban hangsúlyozta, hogy az eljáró tanács elnökének a megválasztására az Eljárási Szabályzattal összhangban, annak megfelelően és jogszerűen került sor, ezen az alapon nem lehet az ítéletet hatályon kívül helyezni.

Az alperes álláspontja szerint az alperesi választottbíró nem terhelte feltárási kötelezettség, mivel a felperes tisztában volt azzal, hogy a közöttük folyamatban levő mely választottbírói eljárásokban jelölte őt az alperes választottbíróként.

Az ítélet meghozatalának körülményei tekintetében hangsúlyozta, hogy azt nem a tanács elnöke egyedül hozta meg, a különvélemény még csak említés szintjén sem sérelmezi a személyes egyeztetés hiányát, eljárási szabálysértésre sem hivatkozik, az eljárásrenddel maga is egyetértett. Az „ülés” vonatkozásában a felperes által kifejtetteket iratellenesnek, és az Eljárási Szabályzatban foglaltakkal ellentétesnek ítélte, mert az semmiféle együttdöntési kötelezettséget nem ír elő. Ezért az eljáró tanács nem sértette meg az Eljárási Szabályzat 39. § (2) bekezdését.

Álláspontja szerint a választottbírói ítéletben megfelelően indokolásra került, hogy a felperes által jelölt választottbíró miért nem írta alá az ítéletet.

A Kúria döntése, jogi indokai

- 39 A Kúria a jogerős ítéletet a felülvizsgálati kérelem keretei között vizsgálta felül a Pp. 275. § (2) bekezdése alapján, s megállapította, hogy az az alábbi okokból jogszabálysértő.

- 40 A feltárási kötelezettség megsértését állító felülvizsgálati kérelem alaptalan. Ahogy azt a Kúria a Gfv.X.30.141/2010/24. számú ítéletében is kifejtette, a választottbíró Vbt. 17. § (1) bekezdése által előírt kötelezettsége (feltárási kötelezettség) megismertetni a felekkel azokat az objektív körülményeket, melyek jogos

kétségeket ébreszthetnek a választottbíró függetlensége és pártatlansága tekintetében. Jogos kétségnek tekinthetjük azt, ha egy ésszerűen gondolkodó és tájékozott harmadik fél az adott körülményekből arra a következtetésre jutna, fennáll a valószínűsége annak, hogy a választottbíró döntése meghozatalában a felek által benyújtott ügy lényegétől eltérő egyéb tényezők is befolyásolhatják. Ez nem jelenti azt, hogy ilyen körülmények fennállása esetén a választottbíró ténylegesen elfogult, azonban a félre kell bízni annak az eldöntését, hogy elfogadja-e a körülmények ismeretének birtokában a kijelölt választottbírókat, vagy pedig kifogást jelent be velük szemben.

A feltárás célja a felek számára lehetőséget biztosítani vagy arra, hogy egyetértsenek a választottbíró értékelésével az elfogulatlansága tekintetében, vagy arra, hogy megtehessék a szükséges intézkedéseket. Egyértelműen kimondható azonban, hogy kétség esetén a választottbírónak fel kell tárnia a felekkel fennálló kapcsolatát.

- 41 A Kúria e körben nem ért egyet az elsőfokú ítéletben kifejtett azzal az állásponttal, hogy a feltárási kötelezettség nem teljesítése önmagában nem eredményez érvénytelenítési okot. Azzal egyetért, hogy a feltárás ahhoz szükséges, a fél előtt nyilvánvaló legyen, vannak-e jogos kétséget ébresztő körülmények, amelyek megkérdőjelezhetővé teszik a függetlenség és pártatlanság követelményének választottbírói teljesítését. A választottbíró azonban ez a feltárási kötelezettség attól függetlenül terheli, hogy feltételezi, a felek ismerik a feltárandó körülményeket. A Kúria álláspontja szerint ugyanis a választottbíró nem tudhatja, valóban birtokában van-e a fél az információnak, amelyet fel kell tárnia a felek előtt, és még ha bizonyos is abban, hogy a fél ismeri a feltárandó tényeket, ezt a feltárási nyilatkozatot meg kell tennie. Az alperes által jelölt választottbíró vonatkozásában azonban ennek a feltárási nyilatkozatnak az elmaradása az adott esetben - figyelemmel arra, hogy a feltárandó körülményekről a felperes a saját előadása szerint is tudomással bírt - nem eredményezett érvénytelenítési okot.

- 42 Az állandó Választottbírárság elnökének az érintettsége és feltárási kötelezettsége vonatkozásában a Kúria megállapította, hogy az adott ügyben a Választottbírárság elnöke által a választottbírói tanács elnökének kijelölt választottbíró érintettsége és feltárási kötelezettsége volt vizsgálható.

Az eljáró tanács elnöke a feltáró nyilatkozatot megtette. A Kúria egyetért a jogerős ítéletben kifejtett állásponttal, mely szerint az eljáró tanács elnöke elfogultságát a felperes által előadottak és az iratok tartalma alapján nem lehetett megállapítani.

- 43 A felperes felülvizsgálati kérelmében a Vbt. 55. § (1) bekezdés e) pontjának megsértését állítva arra hivatkozott, az elsőfokú bíróság ítélete azért jogszabálysértő, mert nem érvénytelenítette a Választottbírárság ítéletét arra tekintettel, hogy az ítélethozatal nem a választottbírói tanács ülésén történt, a választottbírák

együtt nem beszélték meg az ügyet, nem együtt döntöttek, s ez az Eljárási Szabályzat 39. § (2) bekezdésébe ütközik.

- 44 A Kúriának e jogszabálysértés megvalósulásának vizsgálata során elsőként abban a kérdésben kellett állást foglalnia, hogy a Vbt. 55. § (1) és (3) bekezdés rendelkezéseinek értelmezése alapján figyelembe vehető-e az elsőfokú bírósági eljárás alatt megismert különvélemény, és az ennek alapján a Vbt. 55. § (1) bekezdés e) pontjára alapított kereseti kérelem alátámasztásaként a Vbt. 39. § (2) bekezdés megsértésére történt hivatkozás.
- 45 Az iratok tartalmából megállapíthatóan a felperes a jogvesztő határidőn belül benyújtott keresetében - többek között - arra alapítva kérte a választottbírósági ítélet érvénytelenítését, hogy a Választottbíróság eljárása nem felelt meg a felek megállapodásának, mely megállapodás jelen esetben az Eljárási Szabályzat rendelkezéseit jelenti. A Kúria álláspontja szerint, ha a felperes az érvénytelenítés iránti keresetét a jogvesztő határidőn belül benyújtja, nincs eljárásbeli akadálya annak, hogy az általa megjelölt érvénytelenítési ok keretein belül az alapul szolgáló tényállást az elsőfokú eljárás során tudomására jutott tényekkel kiegészítse, és az érvénytelenítési keresetét az utólag tudomására jutott tényre is alapozza.
- 46 A továbbiakban a Kúria vizsgálta, helytálló-e az elsőfokú bíróság álláspontja abban a tekintetben, hogy az érvénytelenítési perben nem azt kell megítélni, hogy az Eljárási Szabályzattal megnevezett „ülés” hogyan zajlik le az ítéletet meghozó tanácstagok között. E tekintetben a jogerős ítéletben kifejtett álláspont nyilvánvalóan téves.
- A Választottbíróság döntéséhez vezető eljárásnak is meg kell felelnie a felek megállapodásának - jelen esetben az Eljárási Szabályzat - rendelkezéseinek.
- 47 Az Eljárási Szabályzat 39. § (2) bekezdése szerint „az ítéletet az eljáró tanács szavazattöbbséggel, zárt ülésen hozza. Ha nem alakul ki többségi vélemény, az eljáró tanács elnökének a véleménye szerint hozza meg ítéletét a Választottbíróság.”
- 48 Ahhoz, hogy megállapítható legyen a választottbírók álláspontja, és megállapítható legyen az, vajon van-e többségi vélemény, szükség van arra, hogy az eljáró tanács tagjai a felek által a választottbíróság elé vitt jogvitát zárt ülésen megvitassák. Nem felel meg az Eljárási Szabályzat 39. § (2) bekezdésében foglaltaknak az az eljárás, mely szerint a tanács elnöke - zárt ülés tartása nélkül - elkészíti a saját véleményét, és ahhoz csatlakozhatnak a választottbírók. A zárt ülés tartásának garanciális jelentősége van.
- 49 Az Alkotmánybíróság IV/02868/2012 számú határozatában kifejtette: „az Alaptörvény 27. cikke a társasbíráskodás elvét tekinti alapvetőnek, amikor megállapítja, hogy Magyarországon a bíróságok főszabály szerint - törvény eltérő rendelkezése hiányában - tanácsban ítélik meg. A társasbíráskodás elvéből ... az következik, hogy a ténymegállapítás, a jogértelmezés és a döntés a bírói tanács

tagjait közösen illeti meg, és együttes tevékenységre kötelezi őket [20/2005.(V.26.) AB határozat, ABHG2005,202,220]. A tanácsülés - mint döntési forma - tehát együttes tevékenységet feltételez, amelynek során a bírák közösen munkálkodva, együttműködve állapítják meg a tényállást, mérlegelik a rendelkezésre álló bizonyítékokat, értelmezik és alkalmazzák a jogszabályi rendelkezéseket, és véleményüket ütköztetve hozzák meg döntésüket." (68)-(69)

- 50 A Kúria álláspontja szerint tehát a „zárt ülés” követelménye azt jelenti, az eljáró tanács tagjainak az ítéletet olyan módon kell meghozniuk, hogy a nyilvánosság kizárásával tartott megbeszélésükön, azonos időpontban, egymással közvetlenül érvelve meg tudják vitatni az ügyben felmerült jogi problémákat. Az más kérdés, hogy az Eljárási Szabályzat rendelkezése szerint, ha nem alakul ki többségi vélemény - mert a választottbírók külön-külön és a tanács elnöke is a tanácsülésen különböző állásponton vannak -, akkor valójában a tanács elnökének a véleménye jelenik meg az ítéletben.
- 51 Az adott ügyben - a Választottbíróság irataiból megállapíthatóan - az utolsó tárgyaláson az eljáró tanács nem hozott ítéletet, mert elhalasztotta a tárgyalást, lehetőséget biztosítva még a feleknek iratok benyújtására. Ebből következően csak ez után kerülhetett volna sor az ítélet meghozatala céljából a zárt ülés megtartására. Erre - a rendelkezésre álló iratokból kitűnően - nem került sor, az ítéletet, még ha tartottak is zárt ülést, melyre vonatkozóan bizonyíték nem merült fel, nem azon hozták meg. A tanács elnöke által elkészített és elektronikus úton megküldött ítélettervezetet elektronikus úton észrevételezték a választottbírák, s az annak alapján módosított szöveget fogadta el az alperes által jelölt választottbíró, melynek aláírását a felperes által jelölt választottbíró elutasította. A különvéleményben írtakból is egyértelműen megállapítható, hogy az adott választottbírósági eljárásban az eljáró választottbírói tanács nem zárt ülésen, azaz nem a felek megállapodása alapján eljárva hozta meg határozatát, ezzel megsértette az Eljárási Szabályzat 39. § (2) bekezdésében foglaltakat. Ez a Vbt. 55. § (1) bekezdés e) pontjában foglalt érvénytelenítési okot megvalósította.
- 52 A kifejtett indokokra tekintettel a Kúria a jogerős ítéletet a Pp. 275. § (4) bekezdése alapján hatályon kívül helyezte és a választottbírósági ítéletet érvénytelenítette.

Záró rész

- 53 A felperes felülvizsgálati kérelme alapos volt, ezért a Pp. 270. § (1) bekezdése folytán alkalmazandó Pp. 78. § (1) bekezdése alapján az alperes köteles megfizetni a felperes felülvizsgálati eljárással kapcsolatban felmerült költségét, amely a felperes jogi képviselétével felmerült ügyvédi munkadíjból és a lerótt illetékből áll. Az ügyvédi munkadíj összegét a Kúria a bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi költségekről szóló 32/2003. (VIII.22.) IM

rendelet 3. § (2) bekezdésének a)-c) pontja, (5)-(6) bekezdése, és a 4/A. § (1) bekezdése alapján állapította meg, a kifejtett ügyvédi tevékenységre is figyelemmel.

54 A Kúria tárgyaláson hozta meg ítéletét.

Budapest, 2016. december 13.

Dr. Török Judit s.k. a tanács elnöke, Dr. Csőke Andrea s.k. előadó bíró, Dr. Farkas Attila s.k. bíró

A kiadmány hitelül: